

Департману за историју

Наставно-научном већу

Филозофски факултет у Нишу

проф. др Ирена Љубомировић, МА Ненад Радуловић, *Историјска географија античког доба*

-рецензија-

Рукопис под насловом *Историјска географија античког доба* аутора др Ирене Љубомировић, ванредног професора и МА Ненада Радуловића, асистента на Департаману за историју у Нишу написан је у форми уџбеника и одговара силабусу истоименог предмета који се слуша на првој години основних студија историје. Предметом Историјска географија античког доба допуњују се сазнања студената које стичу из осталих предмета који се баве проучавањем најстаријих античких цивилизација. Наиме, изучавање најстаријих државних организација је неодвојиво од сагледавања географских карактеристика одређеног простора јер су физичке особине простора утицале на многе промене у друштву. Како би се те промене и процеси што боље разумели неопходно је проучити и основне сегменте којима се бави историјска географија: рељеф, границе, насеља, миграције, територијалну и управну организацију и привредну активност. Управо је на тај начин и конципиран уџбеник који је пред нама.

Уџбеник садржи предговор, три целине, карте, регистар појмова и списак извора и литературе. На почетку сваке целине које су насловљене: Исток, Хелада и Рим дати су циљеви са кључним речима. На крају сваког поглавља је резиме са питањима и задацима. У оквиру прве целине обрађене су најстарије државе настале на територији Старог (Блиског) истока и то: Египат, Месопотамија, Асирија, Феникија, Палестина, Хетитско царство, Мала Азија, Скити, Међани и Персијанци. Приликом писања потпоглавља која чине наставне јединице примењиван је уједначен методолошки приступ. Најпре је утврђен простор на којем је одређена држава смештена, затим су сагледани становништво—порекло и миграције, а потом рељефне карактеристике, климатски услови и привредна делатност. У контексту насеља аутори су се дотакли и питања урбанизације веома важног на простору Месопотамије јер је битно утицало на привредну активност становника. У оквиру територијалне и управне организације посматране су историјске области и делатност владара која је доводила до промена граница. Посебна пажња је посвећена убицакцији свих поменутих географских појмова при чему су од великог значаја карте на крају уџбеника.

Друга целина насловљена Хелада садржи следећа потпоглавља: Историјске области Хеладе, Крит, Микена, Грчка колонизација, Македонија и Македонска држава после Александрове смрти. Посебно је важно прво потпоглавље јер осим важних географских карактеристика сваке области садржи и кратак преглед историјских прилика као и њихове међусобне односе и повезаност свих области. У контексту најстаријих грчких цивилизација насталих на Криту и у Микени на Пелопонезу представљени су и важни дворци—палате који су имали функцију града—државе тј. полиса. Аутори су указали на разлике између Минојаца и Аргивљана на које је битно утицала природа терена као и миграције становника. Најобимније потпоглавље је Грчка колонизација што је потпуно разумљиво с обзиром на значај овог

феномена у грчкој историји. Аутори су на основу најновије литературе о колонизаторској делатности засноване на исцрпним археолошким истраживањима донели најважније податке о свакој од поменутих грчких колонија. Такође су се осврнули на узроке и последице грчке колонизације и устаљену активност током процеса оснивања колонија. О области Македоније аутори пружају исцрпне податке о рељефу—речним сливовима и планинским масивима којима ова територија обилује. На примеру Македоније могло се видети како су природни фактори попут рељефа, биљног покривача, хидрологије и минералних богатства утицали на њихову привредну активност.

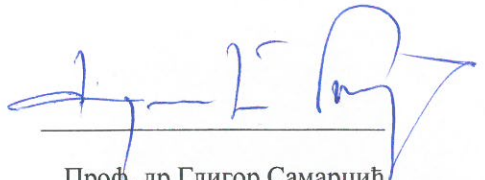
Последња трећа целина насловљена Рим састоји се од следећих потпоглавља: Апенинско полуострво, Етрурци, Продор Келта на Апенинско полуострво, Самнитски ратови, Пунски ратови, Рат Римљана са Илирима и Келтима, Македонски ратови, Римска освајања у Малој Азији, Грађански ратови у Италији, Рим после Цезара, Августови освајачки ратови и његова политика према провинцијама и Балканске провинције у доба тетрархије. Аутори су приказали географске карактеристике Апенинског полуострва и кроз сукобе међу племенима која су насељавала његову територију указали су на најважније демографске промене. Успостављање римске доминације, најпре на читавом полуострву, а онда и ван њега имало је за последицу процес романизације. Аутори су показали да је услед неопходности за већим повезивањем удаљених области дошло до интензивних градитељских подухвата. Оснивана су нова насеља—градови, тргови, тврђаве, путне станице, руднички дистрикти. Аутори су исправно уочили да се просторни контекст римске државе временом значајно променио што је битно утицало на друштвени контекст и зато су приказали процес грађанских ратова и римских освајања током којих су те промене наступиле.

Уџбеник је писан јасним и прецизним стилем потпуно прилагођен студентима историје којима је пре свега намењен. Аутори се нису фокусирали на политичку историју што је потпуно оправдано већ су своја сазнања заснована на изворима и релевантној литератури усредсредили на изучавање главних тема историјске географије: проучавању односа између друштва и његове животне средине и њиховог међусобног утицаја, затим како су физичке особине одређеног простора утицале на друштво и како је исто то друштво мењало своју средину. Уџбеник је растерећен научног апарата али је зато на крају дат преглед извора и литературе са списком карата и њиховог извора.

Имајући на уму све горе наведено, задовољство нам је да препоручимо Филозофском факултету у Нишу објављивање уџбеника *Историјска географија античког доба* аутора др Ирене Љубомировић и МА Ненада Радуловића.

У Косовској Митровици

17.2.2022.

Проф. др Глигор Самарџић